

KAITSEMINISTEERIUM

Justiits- ja Digiministeerium
Suur-Ameerika 1, 15006 Tallinn
info@justdigi.ee

Teie: 15.01.2026 nr JDM/26-0065/-1K

Meie: 26.01.2026 nr 5-7/26/10-3

Kohtute seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse (kohtukorralduse muudatused) eelnõu kooskõlastamine

Justiits- ja Digiministeerium esitas Kaitseministeeriumile kooskõlastamiseks kohtute seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse (kohtukorralduse muudatused) eelnõu. Kaitseministeerium esitab eelnõu kohta järgmised tähelepanekud.

1. Kaitseministeeriumi hinnangul tuleb tagada riigikaitseküsimusi puudutavate kohtuasjade kiire menetlemine

Riigikaitset puudutavad kohtuasjad on reeglina ajakriitilised, kuna võivad mõjutada riigi kaitsevõimet, valmisolekut või juhtimisotsuseid. Pikaleveniv kohtumenetlus võib sellistes asjades vähendada kohtulahendi praktilist mõju või takistada riigikaitse ülesannete õigeaegset täitmist. Juhime tähelepanu, et Eesti Vabariigi põhiseaduse § 15 ja § 24 eesmärk on tagada tõhus ja mõistliku aja jooksul toimuv õiguskaitse. Ka Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas on tunnustatud, et erilise avaliku huviga asjades (sh julgeolek) on kiirem menetlus põhjendatud.

Kiirem menetlus aitab tagada õigusselguse ning õiguskindluse nii riigile kui ka menetlusosalistele, võimaldades vaidlusosaliste küsimuste lahendamist ajal, mil see on veel sisuliselt mõjus. Samal ajal säilib kohtulik kontroll ning menetlusosaliste põhiõigused, kuna menetluse kiirendamine ei muuda kohtuliku arutamise sisu ega vähenda õiguskaitse taset.

Kiirema menetluse tagamiseks palume kaaluda nii kohtunikele riigikaitseõiguses koolituste korraldamist kui ka riigikaitse küsimusi puudutavates kohtuasjades kohtumenetlusele maksimumtähtaegade seadmist.

2. Leiame, et kohtunike koolitusprogrammi tuleks lisada ka riigikaitseõiguse ja rahvusvahelise humanitaarõiguse teemad, tagamaks kohtunikele antud valdkonnas parema väljaõppe ning teadmised

Toetame riigikaitseõiguse ja rahvusvahelise humanitaarõiguse teemade lisamist kohtunike koolitusprogrammi. See on vajalik, arvestades muutunud julgeolekukeskkonda ning riigikaitse ja rahvusvaheliste küsimuste kasvavat tähtsust õigusemõistmises. Kohtud võivad menetleda vaidlusi, mis puudutavad riigikaitse meetmete õiguspärasust, kaitseväeteenistust, rahvusvaheliste operatsioonidega seotud küsimusi ning põhiõiguste piiranguid erikordade ajal.

Nimetatud valdkonnad on oma olemuselt kompleksed ning eeldavad nii riigisisese kui ka rahvusvahelise õiguse süstemaatilist tundmist. Kohtunike täiendkoolituse kaudu on võimalik tagada ühtsem ja kvaliteetsem kohtupraktika, lühendada menetlusaegu ning tugevdada õigusselgust.

Lisaks on riigikaitseõiguse ja rahvusvahelise humanitaarõiguse tundmine oluline põhiõiguste kaitse seisukohast, kuna riigikaitse olukordades tuleb sageli hinnata põhiõiguste piirangute vajalikkust ja proportsionaalsust. Koolitusprogrammi täiendamine aitab tagada, et sellised hinnangud põhinevad piisaval erialasel pädevusel.

3. Palume kaaluda võimalust määrata kriisiolukorras spetsialiseerunud kohtunikud

Kriisiolukorrad eeldavad kiiret otsustamist, keerukate ja ajakriitiliste õigusküsimuste lahendamist ning sageli ka riigisaladuse või tundliku teabe käsitlemist.

Võimalus määrata kriisiolukorras spetsialiseerunud kohtunikud, kellel on vastav erialane ettevalmistus ja kogemus riigikaitse- ja julgeolekuvaldkonnas, aitab tagada õigusemõistmise kvaliteedi, ühtlasema kohtupraktika ning menetluste tõhusa ja õigeaegse läbiviimise.

Samuti on spetsialiseerunud kohtunike määramine oluline põhiõiguste tõhusa kohtuliku kaitse seisukohast, kuna kriisiolukordades tehtavad otsused võivad oluliselt mõjutada isikute õigusi ja vabadusi. Pädev ja kiire kohtulik kontroll aitab säilitada tasakaalu avaliku huvi ja põhiõiguste kaitse vahel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Hanno Pevkur
minister

Liina Martinson
Liina.Martinson@kaitseministeerium.ee